

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W KATOWICACH**

Katowice, dn. 18 grudnia 2014r.

RKT-61-40/13/SB

DECYZJA Nr RKT-45/2014

Stosownie do art. 33 ust. 4, 5 i 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko „WRAK HELP” Sp. z o.o. w Warszawie

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, **uznaje się za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów** działanie „WRAK HELP” Sp. z o.o. w Warszawie polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) ustawy z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2014r. poz. 101 z późn. zm.) o treści:

1. *„W przypadku nieterminowej płatności wynagrodzenia na rzecz ODR, Klient zobowiązany jest pokryć wszelkie dodatkowe koszty związane z koniecznością przymusowego dochodzenia należnej ODR kwoty, w szczególności:*

a) Telefon windykacyjny lub sms przypominający o zapłacie należności – 30,00 zł, (zawierający wartość podatku VAT);

b) Pisemne wezwanie do zapłaty – 50,00 zł, zawierające wartość podatku VAT;

c) Inne czynności windykacyjne – 150,00 zł miesięcznie, zawierające wartość podatku VAT;

d) Koszty w postaci prowizji oraz wynagrodzenia dla osób trzecich, które w ramach swej działalności zajmować się będą w imieniu ODR, podejmowaniem czynności w celu odzyskania należności ODR wynikającej z niniejszej umowy”;

2. *„Strony zastrzegają, że sądem właściwym dla wszelkich sporów mogących wyniknąć na podstawie niniejszej umowy będzie sąd właściwy dla siedziby ODR. - GRUPY ODR spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we Wrocławiu”;*

„Na podstawie art. 46 § 1 k.p.c Strony ustalają że wszelkie spory wynikłe na tle niniejszej umowy rozstrzygane będą w drodze porozumienia Stron, a gdyby to nie przyniosło efektu, spór zostanie oddany pod rozstrzygnięcie Sądu Powszechnego właściwego dla siedziby ODR”;

co stanowiło naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **i stwierdza się zaniechanie ich stosowania z dniem 6 lipca 2012r.**

II. Na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz na podstawie art. 263 § 1 oraz art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz.U. z 2013, poz. 267) w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów obciąża się „WRAK HELP” Sp. z o.o. w Warszawie, kosztami opisanego na wstępie postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz zobowiązuje się tego przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kosztów postępowania w kwocie **40** (słownie: czterdziestu złotych), w terminie 14 dni od uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z urzędu zostało przeprowadzone pod sygnaturą akt RKT-403-24/12/SB postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku z działalnością „WRAK HELP” Sp. z o.o. w Warszawie (wcześniej posługującej się nazwą „GRUPA ODR” Sp. z o.o. we Wrocławiu) (zwanej dalej także Spółką, przedsiębiorcą) występuje naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm., zwanej dalej także uokik).

W dniu 18 grudnia 2013r. postanowieniem nr 1 (dowód: karta nr 2) wszczęte zostało z urzędu postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) ustawy z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2014r. poz. 101 z późn. zm.) o treści:

1. *„W przypadku nieterminowej płatności wynagrodzenia na rzecz ODR, Klient zobowiązany jest pokryć wszelkie dodatkowe koszty związane z koniecznością przymusowego dochodzenia należnej ODR kwoty, w szczególności:*

a) Telefon windykacyjny lub sms przypominający o zapłacie należności – 30,00 zł, (zawierający wartość podatku VAT);

b) Pisemne wezwanie do zapłaty – 50,00 zł, zawierające wartość podatku VAT;

c) Inne czynności windykacyjne – 150,00 zł miesięcznie, zawierające wartość podatku VAT;

d) Koszty w postaci prowizji oraz wynagrodzenia dla osób trzecich, które w ramach swej działalności zajmować się będą w imieniu ODR, podejmowaniem czynności w celu odzyskania należności ODR wynikającej z niniejszej umowy”;

2. *„Strony zastrzegają, że sądem właściwym dla wszelkich sporów mogących wyniknąć na podstawie niniejszej umowy będzie sąd właściwy dla siedziby ODR. - GRUPY ODR spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we Wrocławiu”;*

„Na podstawie art. 46 § 1 k.p.c Strony ustalają że wszelkie spory wynikłe na tle niniejszej umowy rozstrzygane będą w drodze porozumienia Stron, a gdyby to nie przyniosło efektu, spór zostanie oddany pod rozstrzygnięcie Sądu Powszechnego właściwego dla siedziby ODR”; co mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Przedsiębiorca nie odniósł się do postawionych zarzutów. Poinformował jedynie, że Spółka zawiesiła działalność gospodarczą na okres 24 miesięcy. Tym samym na dzień sporządzenia pisma, tj. 25 lutego 2014r. żadna działalność nie była prowadzona.

Dodano, że Spółka nie prowadzi żadnych działań mających na celu odzyskanie od konsumentów pieniędzy w związku z umowami dotyczącymi zlecenia restrukturyzacji zadłużenia oraz umowami o sporządzenie oceny skuteczności restrukturyzacji zadłużenia (dowód: karta nr 337).

Pismem z dnia 28 sierpnia 2014r. (dowód: karta nr 356) przedsiębiorca został zawiadomiony o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz o prawie do zapoznania się z materiałem zgromadzonym w sprawie. Spółka nie skorzystała z tego prawa.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

„WRAK HELP” Sp. z o.o. w Warszawie (wcześniej posługująca się nazwą „GRUPA ODR” Sp. z o.o. we Wrocławiu) prowadzi działalność gospodarczą w Warszawie na podstawie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego (dowód: karty nr 326-328).

Przedsiębiorca zawierał z konsumentami umowy o sporządzenie oceny skuteczności restrukturyzacji zadłużenia oraz o zlecenie restrukturyzacji zadłużenia. Pierwsza z tych umów dotyczyła świadczenia usługi polegającej na oszacowaniu możliwości restrukturyzacji zobowiązań finansowych konsumentów. Natomiast umowy zlecenia restrukturyzacji zadłużenia były zawierane z konsumentami w celu prowadzenia czynności zmierzających do zmniejszenia ich miesięcznych obciążeń kredytowych. Spółka w ramach realizacji tych umów sporządzała pisma, oświadczenia, inne dokumenty oraz projekty pism do wierzycieli konsumentów (dowód: karty nr 8-10).

Spółka stosowała wzory ww. umów zawierające poniższe postanowienia:

§ 5.5 umów o sporządzenie oceny skuteczności restrukturyzacji zadłużenia oraz § 5.3 umów o zlecenie restrukturyzacji zadłużenia stanowiły, iż:

„W przypadku nieterminowej płatności wynagrodzenia na rzecz ODR, Klient zobowiązany jest pokryć wszelkie dodatkowe koszty związane z koniecznością przymusowego dochodzenia należnej ODR kwoty, w szczególności:

- a) Telefon windykacyjny lub sms przypominający o zapłacie należności – 30,00 zł (zawierający wartość podatku VAT);*
- b) Pisemne wezwanie do zapłaty – 50,00 zł, zawierające wartość podatku VAT;*
- c) Inne czynności windykacyjne – 150,00 zł miesięcznie, zawierające wartość podatku VAT;*
- d) Koszty w postaci prowizji oraz wynagrodzenia dla osób trzecich, które w ramach swej działalności zajmować się będą w imieniu ODR, podejmowaniem czynności w celu odzyskania należności ODR wynikającej z niniejszej umowy,*

2. § 7.3 umów zlecenia restrukturyzacji zadłużenia stanowił, iż *„Strony zastrzegają, że sądem właściwym dla wszelkich sporów mogących wyniknąć na podstawie niniejszej umowy, będzie sąd właściwy dla siedziby ODR. – GRUPY ODR spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we Wrocławiu”.*

§ 7.3 umów o sporządzenie oceny skuteczności restrukturyzacji zadłużenia stanowił, iż *„Na podstawie art. 46 § 1 k.p.c. Strony ustalają, że wszelkie spory wynikłe na tle niniejszej umowy rozstrzygane będą w drodze porozumienia Stron, a gdyby to nie przyniosło efektu, spór zostanie oddany pod rozstrzygnięcie Sądu Powszechnego właściwego dla siedziby ODR”.*

(dowód: karty nr 21-24, 33-36, 45-48, 58-61, 70-73, 82-87, 141-146, 191-196, 234-238, 269-273).

Oceniane umowy były zawierane z konsumentami od 30 stycznia 2012r. do 6 lipca 2012r. (dowód: karta nr 8, 324).

Ustalono, że Spółka zawiesiła prowadzenie działalności gospodarczej. Nie prowadzi ona obecnie również żadnych działań mających na celu odzyskanie od konsumentów pieniędzy w związku z umowami dotyczącymi zlecenia restrukturyzacji zadłużenia oraz umowami o sporządzenie oceny skuteczności restrukturyzacji zadłużenia. Prezes Urzędu ustalił również, że wszystkie umowy zostały wykonane (dowód: karty nr 322, 337).

W toku niniejszego postępowania Prezes Urzędu zważył, co następuje:

ad I

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w art. 24 ust. 2 stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.

W przypadku, gdy doszło do naruszenia art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu na podstawie art. 26 ust. 1 tej ustawy uznaje określoną praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazuje zaniechanie jej stosowania. Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie wydaje się decyzji, o której mowa w art. 26, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. W przypadku określonym w art. 27 ust. 1 ww. ustawy Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania (art. 27 ust. 2 ww. ustawy).

Naruszenie interesu publicznego

Stosownie do art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ochrona interesów przedsiębiorców i konsumentów podejmowana w ramach działań Prezesa Urzędu jest prowadzona w interesie publicznym. Działania oparte na przepisach niniejszej ustawy są zatem podejmowane w interesie publicznym, w celu ochrony interesów zbiorowości, a nie wprost poszczególnych, indywidualnych uczestników rynku. Naruszenie interesu publicznego stanowi bezwzględny warunek do uznania kompetencji Prezesa Urzędu do rozstrzygnięcia określonej sprawy. Interes publiczny zostaje naruszony wówczas, gdy oceniane działania godzą w interesy ogólnospołeczne i dotyczą szerokiego kręgu uczestników rynku i poprzez to powodują zaburzenia w jego prawidłowym funkcjonowaniu. Do naruszenia interesu publicznego dochodzi, gdy skutki określonych działań mają charakter powszechny, dotyczą wszystkich potencjalnych podmiotów na danym rynku¹.

Niniejsza sprawa ma charakter publicznoprawny, gdyż dotyczy naruszenia interesu wszystkich konsumentów, którzy zawarli z przedsiębiorcą umowy, a także potencjalnych jego klientów. Analiza warunków umów nie wykazała, aby określono szczegółowe wymagania, które uniemożliwiałyby konsumentom zawarcie oferowanych umów. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów, co

¹ Konrad Kohutek: Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2008r., strona 47

oznacza, iż naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego.

Z uwagi na to, że w niniejszej sprawie przedmiotowa przesłanka została spełniona, istniała możliwość poddania zachowania przedsiębiorcy dalszej ocenie pod kątem stosowania przez niego praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Na mocy art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Aby można było stwierdzić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów muszą kumulatywnie zostać spełnione następujące przesłanki:

- oceniane zachowanie musi być podejmowane przez podmiot będący przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,
- praktyka musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów,
- praktyka musi być bezprawna.

Status przedsiębiorcy

Zgodnie z art. 4 pkt 1 uokik pod pojęciem przedsiębiorcy należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 672 ze zm.) tj. osobę fizyczną, osobę prawną i jednostkę organizacyjną nie będącą osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonującą we własnym imieniu działalność gospodarczą (art. 4 ust. 1 ww. ustawy). Działalnością gospodarczą jest zgodnie z przepisem art. 2 tej ustawy, zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.

W niniejszym postępowaniu podmiot będący stroną postępowania posiada status przedsiębiorcy, gdyż prowadzi działalność na podstawie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego (dowód: karty nr 326-329). W związku z powyższym Prezes Urzędu uznał, „WRAK HELP” Sp. z o.o. w Warszawie (wcześniej posługującą się nazwą „GRUPA ODR” Sp. z o.o. we Wrocławiu) za przedsiębiorcę w rozumieniu art. 4 pkt 1 uokik. Zachowania niniejszego podmiotu podlegają zatem ocenie na podstawie przepisów uokik.

Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiuje pojęcia zbiorowych interesów konsumentów, stąd przy ustalaniu jego treści należy odwołać się do orzecznictwa sądowego. Pojęcie zbiorowych interesów konsumentów zostało szeroko omówione przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 kwietnia 2008r. (sygn. akt III SK 27/07). W uzasadnieniu Sąd Najwyższy podał, iż gramatyczna wykładnia tego pojęcia prowadzi do wniosku, że chodzi o zachowanie przedsiębiorcy, które godzi w interesy grupy osób stanowiących określony zbiór. Rezultaty tej wykładni modyfikuje zastrzeżenie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma interesów indywidualnych. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że przy konstruowaniu pojęcia „zbiorowego interesu konsumentów” nie można opierać się tylko i wyłącznie na tym, czy oceniana praktyka przedsiębiorcy skierowana jest do „nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów”. Wystarczające powinno być w jego ocenie ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz względem członków danej grupy (określonego kręgu podmiotów), wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów, za pomocą wspólnego dla nich kryterium. Sąd Najwyższy orzekł też, że *„praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest (...) takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że*

potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy”.

W rozważanym przypadku przedsiębiorca oferował świadczenie usług nieograniczonej grupie osób. W efekcie stosowanych praktyk naruszony został interes zarówno konsumentów, którzy zawarli umowy jak i potencjalnych konsumentów. W związku z powyższym zostało stwierdzone, iż zarzucane w decyzji praktyki naruszały nie tylko interesy ekonomiczne konsumentów, którzy już zostali klientami, ale też mogły naruszać interesy potencjalnych jego klientów. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności stwierdzone zostało, iż oceniane praktyki Spółki, zakwestionowane w punkcie I sentencji niniejszej decyzji, godziły w zbiorowe interesy konsumentów.

Bezprawność działań

Kolejną przesłanką, która musi być spełniona, aby było możliwe stwierdzenie naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest bezprawność działania przedsiębiorcy rozumiana jako sprzeczność działania z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa. Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa /Por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji Komentarz, pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwejki, Wydawnictwo CH BECK, Warszawa 2000, s.117 - 118/.

W przypadku praktyk określonych w punkcie I sentencji decyzji zarzucono przedsiębiorcy, że stosował postanowienia, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, co jest praktyką niezgodną z art. 24 ust. 2 pkt 1 uokik. Wynikająca z art. 479(45) § 3 Kodeksu postępowania cywilnego jawność rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone oznacza, że od chwili wpisania do niego określonego postanowienia zakazane jest stosowanie tożsamyh postanowień w obrocie konsumenckim i nikt nie może zasłaniać się nieznajomością dokonanych wpisów.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonując oceny postanowienia umownego ocenia określony zapis i w momencie jego wpisania do rejestru klauzula przestaje być postanowieniem konkretnego wzorca umownego, a jej stosowanie w jakimkolwiek innym wzorcu umowy jest zakazane. Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul (art. 479(43) Kodeksu postępowania cywilnego stanowi, że wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479(45) § 2) spełnia ona funkcję podobną do przepisów prawa.

W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r. (sygn. akt III SZP 3/06) Sąd stwierdził, co następuje: „Sąd Najwyższy akceptuje stanowisko doktryny, zgodnie z którym wpis postanowienia wzorca do rejestru skutkuje tym, że zakazane jest posługiwanie się wpisaną klauzulą we wszystkich wzorcach umów, pod rygorem sankcji z art. 58 kc. Potwierdza to dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego, jak również treść przykładowego katalogu niedozwolonych postanowień umownych, który został sformułowany w oderwaniu od rodzaju umowy lub gałęzi gospodarki, w której umowa

została zawarta. Za takim rozwiązaniem, obok argumentów językowo-systemowych, przemawiają także względy celowościowe i funkcjonalne, których uwzględnianie w sprawach takich jak niniejsza jest powszechnie akceptowane (zob. m.in. uchwała SN z dnia 19 grudnia 2003 r. III CZP 95/2003 OSNC 2005/2 poz. 25). Przyjęcie powyższego rozwiązania pozwala uniknąć sytuacji, w której konieczne jest prowadzenie kilku postępowań, z których każde musiałoby kończyć się identycznym rozstrzygnięciem merytorycznym. Stanowisko to znajduje również oparcie w charakterze postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, którego celem podstawowym jest usunięcie postanowień wzorca uznanych za niedozwolone z obrotu ze skutkiem nie tylko dla stron procesu, lecz także wobec osób trzecich (erga omnes) (uchwała z dnia 19 grudnia 2003 r. III CZP 95/2003 OSNC 2005/2 poz. 25). Przedmiotem kontroli nie jest bowiem kwestia ustalenia treści umowy w drodze wykładni, ale wyjaśnienie, czy konkretne postanowienie wzorca umownego stanowi niedozwoloną klauzulę umowną i z tej przyczyny nie wiąże nie tylko stron postępowania, ale nieograniczonego kręgu konsumentów. Chodzi tu o kontrolę abstrakcyjną, skuteczną erga omnes, nie zaś o ograniczoną w skutkach do stron wykładnię konkretnej umowy (wyrok SN z dnia 6 października 2004 r. I CK 162/2004 Monitor Prawniczy 2004/21 str. 966)”.

„Sąd Najwyższy uznaje również, iż jeżeli SOKiK uzna określoną klauzulę za niedozwoloną w wyniku przeprowadzonej kontroli abstrakcyjnej i zostanie ona wpisana do rejestru, o którym mowa w art. 479[45] § 2 kpc, to praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a ust. 2 uokik dopuszcza się każdy z przedsiębiorców, który wprowadza do stosowanych klauzul zmiany o charakterze kosmetycznym, polegające np. na przestawieniu szyku wyrazów lub zmianie użytych wyrazów, jeżeli zmiany te nie prowadzą do zmiany istoty klauzuli.” (Uchwała SN z dnia 13.07.2006r., III SZP 3/06).

Pomimo, iż powyżej powołana uchwała zapadła pod rządami ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2000 r., to orzecznictwo to należy uznać za aktualne także w obecnym stanie prawnym. Na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2007r. rozważana kwestia została uregulowana w analogiczny sposób, a zatem nie występują różnice, które nakazywałyby odejście od ustalonej linii orzecznictwa i w konsekwencji tego odmienną ocenę prawną badanego zagadnienia.

Biorąc pod uwagę powyższe przesłanki, które muszą zostać spełnione w niniejszej sprawie, aby móc uznać stosowaną praktykę za bezprawną, konieczne jest dokonanie jej oceny.

W zakresie punktu I.1 sentencji niniejszej decyzji oceniana praktyka dotyczyła stosowania w wzorcach umów: o sporządzenie oceny skuteczności restrukturyzacji zadłużenia oraz zleceniu restrukturyzacji zadłużenia postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu:

„W przypadku nieterminowej płatności wynagrodzenia na rzecz ODR, Klient zobowiązany jest pokryć wszelkie dodatkowe koszty związane z koniecznością przymusowego dochodzenia należnej ODR kwoty, w szczególności:

- a) Telefon windykacyjny lub sms przypominający o zapłacie należności – 30,00 zł, zawierający wartość podatku VAT);*
- b) Pisemne wezwanie do zapłaty – 50,00 zł, zawierające wartość podatku VAT;*
- c) Inne czynności windykacyjne – 150,00 zł miesięcznie, zawierające wartość podatku VAT;*
- d) Koszty w postaci prowizji oraz wynagrodzenia dla osób trzecich, które w ramach swej działalności zajmować się będą w imieniu ODR, podejmowaniem czynności w celu odzyskania należności ODR wynikającej z niniejszej umowy”.*

Kwestionowane postanowienie oraz postanowienia poniżej przytoczone wpisane do rejestru, pomimo różnic w sformułowaniu treści, należy uznać za mające tożsamy charakter.

Postanowienie o treści jak zakwestionowane w niniejszym postępowaniu, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 06 sierpnia 2009r. sygn. akt XVII Amc 624/09, a do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy wpisane w dniu 21 grudnia 2009r. pod numerem 1796: „*W przypadku niewykonania zobowiązań wynikających z niniejszej umowy Kredytobiorca poniesie koszty związane z monitorowaniem Kredytobiorcy: 1) telefoniczne upomnienie Kredytobiorcy związane z nieterminową spłatą kredytu - 13 PLN; 2) korespondencja kierowana do Kredytobiorcy związana z nieterminową spłatą kredytu (zawiadomienie, upomnienie, prośba o dopłatę, wystawienie Bankowego Tytułu Egzekucyjnego), za każde pismo. Oplata za korespondencję kierowaną do poręczycieli Bank obciąża dodatkowo Kredytobiorców według tych samych stawek - 15 PLN; 3. wyjazd interwencyjny do Kredytobiorcy - 50 PLN*”.

W uzasadnieniu ww. wyroku Sąd stwierdził, co następuje: „*W ocenie Sądu, kwestionowane postanowienie, poprzez brak określenia procedur jakimi bank kieruje się przy podejmowaniu czynności związanych z dochodzeniem swoich należności, może prowadzić do dowolności działania pozwanego w zakresie zasad, terminów czy częstotliwości korzystania z tych środków i w związku z tym znacznego zwiększenia zadłużenia konsumenta. Brak regulacji w tym zakresie, powoduje, iż pozwany ma możliwość podejmowania działań, a tym samym naliczania ww. opłat według własnego uznania, bez zachowania określonej kolejności i terminów. (...) Przy czym zakwestionowane postanowienie nie wyłącza możliwości równoległego podejmowania również innych działań związanych z windykacją należności jak np. telefoniczne upomnienie kredytobiorcy, za które pozwany również nalicza konsumentowi stosowane opłaty. Konsekwencją zatem zakwestionowanego postanowienia może być konieczność ponoszenia przez konsumenta dodatkowych, znaczących i nieuzasadnionych kosztów. W ocenie Sądu treść zakwestionowanego wzorca umowy może wywoływać u konsumenta błędne przekonanie co do praw i obowiązków wynikających z zawartej umowy. W szczególności na podstawie wzorca umownego konsument nie jest w stanie ustalić jakie, w przypadku opóźnień w zapłacie, pozwany podejmie środki, z jaką częstotliwością i w jakiej kolejności a w konsekwencji nie ma pełnej wiedzy o rodzaju i wysokości opłat, które obowiązany będzie uiścić na wypadek opóźnienia. (...)”.*

Następne postanowienie o treści jak zakwestionowane w niniejszym postępowaniu, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 9 października 2006r. sygn. akt XVII Amc 101/05, a do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy wpisane w dniu 3 stycznia 2007r. pod numerem 978: „*Oplaty dodatkowe, które ponosi Zleceniodawca: - (...) - za przyznanie okresu karencji w spłacie rat na 1 miesiąc – 50 PLN - za przyznanie okresu karencji w spłacie rat na 2 miesiące – 100 PLN - za wysłanie upomnienia za zwłokę w zapłacie raty – 20 PLN - za wysłanie wezwania do zapłaty raty – 30 PLN - za wysłanie przedsądowego wezwania do zapłaty – 50 PLN - za wizytę indykatorów w związku z brakiem spłaty 2 rat – 100 PLN - (...) - za telegram informujący o zadłużeniu przeterminowanym – 30 PLN - za monit telefoniczny – 20 PLN - (...)”.*

W uzasadnieniu ww. wyroku Sąd odnosząc się do ww. postanowienia stwierdził, co następuje: „*W odniesieniu do postanowienia zakwestionowanego w punkcie g) pozwu Sąd zgodził się ze stanowiskiem powoda, według którego opłaty nałożone na konsumenta w kwestionowanym postanowieniu są rażąco wygórowane.*

Zgodnie z art. 735 ust. 1 k.c. za wykonanie zlecenia zleceniobiorcy należy się wynagrodzenie, ponadto zleceniodawca zobowiązany jest zwrócić zleceniobiorcy wydatki, które ten poczynił w celu należytego wykonania zlecenia - art. 742 k.c. W przedmiotowej umowie wynagrodzenie

pozwanego stanowi prowizja za zarządzanie długiem. Wysokość wprowadzonych do umowy dodatkowych opłat powinna zatem znajdować uzasadnienie w rzeczywistych nakładach jakie musi ponieść pozwany w związku z podjęciem przedmiotowych czynności. W ocenie Sądu wysokość ww. opłat ustalona została w oderwaniu od rzeczywistych nakładów pozwanego, znacznie je przewyższając. Takie postanowienie, jako sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumenta uznać należało za niedozwolone postanowienie umowne, o którym mowa w art. 385 § 1 k.c.”.

Kolejne postanowienie o treści jak zakwestionowane w niniejszym postępowaniu, zostało również uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 kwietnia 2005r. sygn. akt XVII Amc 103/04, a do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy wpisane w dniu 25 sierpnia 2006r. pod numerem 829: *„W przypadku zalegania z co najmniej dwoma ratami pożyczkodawca może również wystosować (nie częściej niż raz w tygodniu) upomnienie. Każdorazowe wystawienie upomnienia podlega opłacie w wysokości 50,00 zł”.*

W ww. wyroku Sąd stwierdził, iż *„pobieranie przy każdym upomnieniu konsumenta opłaty w kwocie 50 zł, która nie wynika z żadnej kalkulacji poniesionych kosztów przez pozwaną jest zbyt wygórowana”.*

Porównując powyższe treści w sposób jednoznaczny można stwierdzić, iż w przedmiotowym przypadku przedsiębiorca, który stosował postanowienie zakwestionowane w niniejszym postępowaniu, pobierał opłaty od konsumentów w tych samych okolicznościach, których dotyczą klauzule wpisane do rejestru. Opłaty te były pobierane w sytuacji niedokonania wpłaty należności w określonych umową terminach. Były one pobierane z tytułu wykonania połączenia telefonicznego, wysłania informacji tekstowej tzw. sms, wysłania wezwania do zapłaty. Dodatkowo przedsiębiorca określił prawo do podejmowania innych czynności, których łączny koszt miesięczny nie mógł przekroczyć 150 złotych. Zakwestionowane postanowienie przewidywało również obciążenie konsumenta innymi kosztami w postaci prowizji oraz wynagrodzenia dla osób trzecich zaangażowanych w działania windykacyjne. Na podstawie przedmiotowego postanowienia, konsument mógł być obciążony kosztami w dowolnej wysokości.

Porównując postanowienie zakwestionowane w niniejszym postępowaniu oraz wpisane do rejestru Prezes Urzędu stwierdził, co następuje: Postanowienia określające sposób przeprowadzania czynności windykacyjnych powinny być tak formułowane, aby klient na ich podstawie wiedział jakie czynności mogą zostać podjęte, po upływie jakiego czasu i w jakich odstępach, i aby miał pewność, że nie zostanie obciążony opłatą z tytułu różnych czynności windykacyjnych podejmowanych w tym samym czasie. Konieczne jest przy tym, by czynności przedsiębiorcy realnie umożliwiały konsumentowi spłatę jego zobowiązania wymagalnego, które konsument winien spłacić bez zbędnej zwłoki. Jak wynika z przytoczonych wcześniej wyroków, taki sposób określenia wartości, którymi mógł zostać obciążony konsument należało uznać za naruszający dobre obyczaje oraz ekonomiczne interesy konsumentów.

Biorąc pod uwagę powyższe, Prezes Urzędu uznał, iż powyżej porównane postanowienia są tożsame. Zakwestionowane w niniejszym postępowaniu postanowienie w taki sam sposób narusza interesy konsumentów, jak klauzule wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

W związku z faktem, że zaistniały łącznie przesłanki wynikające z art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, tj. bezprawność działań przedsiębiorcy oraz naruszanie zbiorowych interesów konsumentów, Prezes Urzędu uznał ocenianą praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

W zakresie punktu I.2 sentencji niniejszej decyzji oceniana praktyka dotyczyła stosowania w wzorcach umów: o sporządzenie oceny skuteczności restrukturyzacji zadłużenia oraz zleceniu restrukturyzacji zadłużenia postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu:

§ 7.3 umowy zlecenia restrukturyzacji zadłużenia stanowił, iż: *„Strony zastrzegają, że sądem właściwym dla wszelkich sporów mogących wyniknąć na podstawie niniejszej umowy będzie sąd właściwy dla siedziby ODR. - GRUPY ODR spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we Wrocławiu”*,

§ 7.3 umowy o sporządzenie oceny skuteczności restrukturyzacji zadłużenia stanowił, iż: *„Na podstawie art. 46 § 1 k.p.c Strony ustalają że wszelkie spory wynikłe na tle niniejszej umowy rozstrzygane będą w drodze porozumienia Stron, a gdyby to nie przyniosło efektu, spór zostanie oddany pod rozstrzygnięcie Sądu Powszechnego właściwego dla siedziby ODR”*.

Kwestionowane postanowienia oraz postanowienia poniżej przytoczone wpisane do rejestru, pomimo różnic w sformułowaniu treści, mają tożsamy charakter, a skutek i cel ich stosowania jest identyczny.

Postanowienie przytoczone poniżej zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 4 czerwca 2003r. Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów sygn. akt XVII Amc 60/02, a do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy wpisane w dniu 14 sierpnia 2003r. pod numerem 77: *„Strony niniejszej umowy zobowiązują się do dołożenia wszelkich starań w celu polubownego rozstrzygnięcia ewentualnych sporów. Sądem właściwym do rozstrzygnięcia będzie sąd miejsca siedziby EFB”*. Postanowienie o zbliżonej treści jak zakwestionowane zostało również uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 31 stycznia 2003r. sygn. akt XVII Amc 31/02 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy w dniu 30 czerwca 2003r. pod numerem 41: *„Wszelkie spory wynikłe na tle zawartej umowy podlegają wyłączności sądu powszechnego dla siedziby firmy przyjmującej zamówienie”*.

Oceniane postanowienia wzorów umów stosowane przez Spółkę podobnie jak i ww. postanowienia wpisane do rejestru, na zasadzie wyłączności narzucały konsumentowi rozpoznanie sprawy przez sąd wskazany przez przedsiębiorcę, który zgodnie z ustawą nie zawsze będzie sądem właściwym miejscowo. Przykładowo w sprawach dochodzenia roszczeń odszkodowawczych od konsumenta z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, zgodnie z właściwością ogólną sądu, sądem właściwym byłby sąd miejsca zamieszkania konsumenta (art. 27 k.p.c.), natomiast zgodnie z właściwością przemianą sądu, sądem właściwym byłby sąd miejsca wykonania umowy (art. 34 k.p.c.). Tym samym, zarówno kwestionowane postanowienia, jak i przytoczone postanowienia wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, mogą wyłączać rozpoznanie sprawy zarówno przez sąd właściwy według właściwości ogólnej, jak i przemiennej zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego. W związku z powyższym, postanowienia te spełniają przesłanki niedozwolonej klauzuli umownej, o której mowa w art. 385(3) pkt 23 k.c. Zgodnie bowiem z powołanym przepisem, postanowienia narzucające rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie zawsze jest miejscowo właściwy, stanowią niedozwolone postanowienia umowne.

Biorąc pod uwagę powyższe, Prezes Urzędu uznał, iż powyżej porównane postanowienia są tożsame. Zakwestionowane w niniejszym postępowaniu postanowienia w

taki sam sposób naruszały interesy konsumentów, jak klauzule wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

W związku z faktem, że zaistniały łącznie przesłanki wynikające z art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, tj. bezprawność działań przedsiębiorcy oraz naruszanie zbiorowych interesów konsumentów, Prezes Urzędu uznał ocenianą praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Stwierdzenie zaniechania stosowania przez Spółkę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

W trakcie prowadzonego postępowania ustalono, że Spółka zawiesiła prowadzenie działalności gospodarczej. Jednocześnie nie prowadzi ona żadnych działań mających na celu odzyskanie od konsumentów pieniędzy w związku z umowami dotyczącymi zlecenia restrukturyzacji zadłużenia oraz umowami o sporządzenie oceny skuteczności restrukturyzacji zadłużenia. Ze zgromadzonych informacji wynika także, że zawierania ocenianych umów zaprzestano z dniem 5 lipca 2012r. Wszystkie wcześniej zawarte umowy zostały natomiast wykonane (dowód: karty nr 322, 324, 337).

Ze względu na fakt, że przedsiębiorca nie prowadzi już ocenianej działalności oraz zaprzestał zawierania umów z konsumentami uzasadnione stało się uznanie na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktyk za naruszające zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzenie zaniechanie ich stosowania z dniem 6 lipca 2012r.

Wobec powyższego należało orzec jak w punkcie I sentencji decyzji.

II. Zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 77 ust. 1 tej ustawy, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Zgodnie natomiast z art. 264 § 1 Kodeks postępowania administracyjnego jednocześnie z wydaniem decyzji organ administracji publicznej ustali w drodze postanowienia wysokość kosztów postępowania, osoby zobowiązane do ich poniesienia oraz termin i sposób ich uiszczenia.

Postępowanie przeciwko przedsiębiorcy w sprawie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów zostało wszczęte z urzędu. Na podstawie ustaleń dokonanych w trakcie postępowania w punkcie I sentencji decyzji stwierdzone zostało naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania dla Prezesa Urzędu są wydatki w wysokości 40 PLN związane z korespondencją prowadzoną ze Spółką. W związku z powyższym, Prezes Urzędu postanowił obciążyć przedsiębiorcę kosztami postępowania w wysokości **40 PLN** (słownie: czterdziestu złotych).

Wobec powyższego należało orzec jak w punkcie II sentencji decyzji.

Na podstawie art. 264 § 1 ustawy Kodeks postępowania administracyjnego, w zw. z art. 83 i 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyznaczył stronie termin 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na uiszczenie kosztów niniejszego postępowania. Powyższą kwotę należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego – od niniejszej decyzji

przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie II niniejszej decyzji, stosownie do art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z 479³² § 1 i § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, przedsiębiorcy przysługuje prawo wniesienia zażalenia do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach
Maciej Fragsztajn